

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal

COLOFON

Redactie:

André Bolt
Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 2917611
E-mail: harry.dejong.hgl@kpnplanet.nl

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

De kopij voor het december-nummer dient uiterlijk half november 2009 binnen te zijn op bovengenoemd redactie-adres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:
Distelvlinder, *Vanessa cardui*

Foto's: Harry de Jong
Foto's Bosvleermuis: Landschap
Overijssel

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

Inhoud

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
TERUGBLIK	5
SCHONINGSWERK BENTELERHEIDE	9
ACTIVITEITEN VOOR NATURA 2000	9
MIDDELSTE BONTE SPECHTEN IN TWENTE 2009	9
INVASIE VAN DISTELVLINDERS	10
BOSVLEERMUIS	11
SOVON LANDELIJKE DAG 2009	12
NATUURCURSUS BOMEN	12
NATUUR- EN MILIEURAAD HENGELO	13

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 28,- per jaar; gezinsleden betalen € 11,- (**betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening 6239 77 591 t.n.v. Penningmeester KNNV, afdeling Hengelo / Oldenzaal**).

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

Voorzitter (en ledenadministratie),

Bernard Wanders

van Heemskerkstraat 31, 7622 JG Borne, ☎ (074) 2668487

E-mail: jbwwanders@hotmail.com

◆ Secretaris,

Jan Zwienenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwienenberg@hccnet.nl

◆ Penningmeester,

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: janweernink@wxs.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris,

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen,

Annet Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

◆ Bestuurslid en redactie Onder de Loep,

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong.hgl@kpnplanet.nl

Van het bestuur

Gelukkig vinden er, met hulp van ook KNNV-leden, de nodige onderzoeken plaats. Vaak zijn het monitoringsprojecten waarbij langjarig naar onderdelen van onze natuur wordt gekeken. Op basis van de resultaten van een aantal onderzoeken concludeerden landelijke onderzoeksinstituten dat het met bepaalde soorten beter ging. Met andere woorden genomen maatregelen geven het gewenste resultaat. Hier mag en moet je blij mee zijn.

Dezelfde resultaten hebben ook een keerzijde: ze worden bijvoorbeeld door de Kamer van Koophandel in Nederland als argument gebruikt om te van de overheid te eisen dat de Natura 2000 projecten maar in de ijskast gezet moeten worden. Het gaat toch hartstikke goed dus niet meer zeuren en tevreden zijn.

Wat ons betreft gaan we gewoon door met deze projecten om er zeker van te zijn dat de huidige kwaliteitsdoelstellingen niet alleen overeind blijven

maar er ook aan de realisatie gewerkt gaat worden. Een niet onbelangrijk facet hierbij is de factor tijd. De natuur vraagt voor veranderingen tijd of liever veel tijd. We zien dit goed in het Haaksbergerveen, waar we binnenkort (voor data zie agenda) twee excursies zullen verzorgen.

Het is goed dat we dit tijdsaspect beseffen en ook uitdragen in een maatschappij die uit is op snelle resultaten.

Wat betreft resultaten kunnen we melden dat de beschermingsmaatregelen van beschermde planten in Hengelo positief zijn. De door ons aangegeven locaties zijn door de Gemeente Hengelo zorgvuldig beheerd. We zullen dit de Gemeente ook melden en we gaan hiermee in 2010 door.

Namens het bestuur,

Jan Zwienenberg

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw 't Lansink' aan de Twijnstraat te Hengelo. De speeltuinvereniging en het wijkcentrum zijn gefuseerd en het bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open (Twijnstraat 6). Bij een dichte deur dus even iets verder lopen. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Excursie naar het Haaksbergerveen

Datum : zaterdag 29 augustus
Thema : Natura 2000
Tijd : 10.00 uur
Duur : Morgen
Coördinatie: Jan Zwienenberg

Dit is een openbare excursie, maar we hopen dat er ook veel leden komen. We vertrekken van de parkeerplaats aan het eind van de Peddedijk. Zie voor meer informatie pagina 9.

Gewestelijke studiedag Gewest Oost

Datum : zaterdag 5 september
Thema : Bronnen in Twente
Tijd : 10 uur, ontvangst koffie + wat erbij.
10.30 uur start programma
Duur : Dag
Plaats : Hoeve Springendal
Brunninkhuisweg 3
7662 PH HEZINGEN

's Morgens zal Karel Hesselink, projectleider bij Waterschap Regge en Dinkel, het een en ander vertellen over Twentse bronnen en het herstel ervan. Het waterschap is nauw betrokken bij deze herstelprojecten. De bedoeling is hierbij het verbeteren van de kwaliteit van bronnen en beekdalen op de stuwwallen van Oldenzaal en Ootmarsum, door herstel, inrichting en beheer. Op de website van het waterschap (.www.wrd.nl) kun je kijken bij het project 'Terug naar de bron'. In de middag pauze is er gelegenheid je eigen meegenomen lunch te nuttigen. 's Middags zullen we een herstelproject in de buurt van Hoeve Springendal gaan bekijken. Aan de deelname zijn voor KNNV-leden geen kosten verbonden.

Opgave en inlichtingen bij:

Bernard Wanders
Van Heemskerkstraat 31, 7622 JG BORNE
tel 074-2668487; e-mail: jbwwanders@hotmail.com.

Excursie naar het Witte Veen

Datum : zondag 6 september
Thema : Heide
Tijd : 09.00 uur
Duur : Morgen (terug omstreeks 13.00 uur)
Coördinatie: Bert oude Egbrink

Het Witte Veen ligt tussen Buurse en de Duitse grens. Het is een prachtig natuurgebied met ruige graslanden, poelen, heide, bos en hoogveen. Ooit was het Witte Veen een uitgestrekt hoogveengebied waar boeren schapen lieten grazen. Het veen werd afgegraven, ontgonnen en ingericht als landbouwgebied. Natuurmonumenten heeft nu een groot deel van het gebied in beheer. Het streven is om het oude karakter waar mogelijk te herstellen. Schotse hooglanders houden het gebied open en zorgen daarmee voor variatie in de plantengroei. Er zijn poelen en slenken gegraven om de achteruitgang van amfibieën te stoppen. Met succes: het aantal boomkijkers is al toegenomen.

Het startpunt van de excursie zelf is de parkeerplaats bij de Haarmühle.

Excursie naar het Roderveld

Datum : zondag 20 september
Thema : Herfst
Tijd : 09.00 uur
Duur : Morgen
Coördinatie: Harry de Jong

Het Roderveld grenst aan landgoed Het Everloo. In het Roderveld loopt u langs natte heide en door gevarieerde bossen met loof- en naaldbomen. Onder de bomen ontdekt u witte klaverzuring, heksenkruid en verschillende varens. In de natte heide groeien moeraswolfsklauw en zonnedauw. Na een opknapbeurt zijn ook kleine zonnedauw en ondergedoken moerasscherm teruggekeerd.

Vroeger plantten houthakkers in de bossen van het Roderveld snelgroeiende naaldbomen als fijnspar, douglasspar en lariks. Natuurmonumenten verwijderde een gedeelte van die naaldbomen zodat het aantal jonge loofbomen als eik, beuk en lijsterbes weer kan toenemen. Loofbomen laten zonlicht door zodat op de open plekken onder de bomen bloeiende planten kunnen groeien waar insecten en vlinders van profiteren. Tijdens de selectieve kap ontzien de boswachters bomen waar roofvogels of vleermuizen gebruik van maken. Natuurlijk bosbeheer betekent ook dat dood hout blijft liggen, zodat er paddenstoelen, mossen en planten op kunnen groeien. Omgevallen dode bomen zijn geschikte nestplaatsen voor vleermuizen en vogels. De bosuil en zwarte specht hebben de bossen van het Roderveld al weten te vinden. Vuurgoudhaantje, tijftjaf en fitis kunt u er tijdens een voorjaarswandeling horen. In de poelen leven Boomkikker en Kamsalamander.

Excursie naar het Haaksbergerveen

Datum : zondag 27 september
Thema : Natura 2000
Tijd : 14.00 uur
Duur : Middag
Coördinatie: Jan Zwienenberg

Dit is een openbare excursie, maar we hopen dat er ook veel leden komen. We vertrekken van de parkeerplaats aan het eind van de Peddedijk. Zie voor meer informatie pagina 9.

Excursie naar Diepenheim

Datum : zondag 4 oktober
Thema : Herfstverschijnselen
Tijd : 09.00 uur
Duur : Morgen
Coördinatie: Wytze Boersma

Voor een herfstwandeling gaan we naar Diepenheim. Tussen Diepenheim en de Schipbeek heeft het waterschap voor de (boven) Regge verschillende herstel maatregelen uitgevoerd. Zo heeft de Regge meer ruimte gekregen. Door zijn kleinschaligheid, landgoederen en vele oude bomen is het gebied landschappelijk ook interessant. Het is een ideaal gebied voor de verschillende soorten spechten. Tijdens de excursie hopen we een aantal soorten waar te nemen.

Naast deze vogels zullen we ook op de herfstverschijnselen, zoals vruchten en paddenstoelen letten. Een mooi gebied voor een mooie wandeling.

Excursie naar de Ottershagen & de Bergvennen

Datum : zaterdag 17 oktober
Thema : Slotexcursie
Tijd : 09.00 uur
Duur : Morgen (terug omstreeks 14.00 uur)
Coördinatie: Harry de Jong

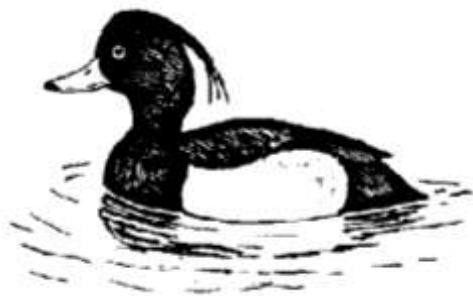
De `Ottershagen` ligt tussen Lattrop en Tilligte. Dit gebied is aangekocht door Vereniging Natuurmonumenten. het is ongeveer 50 ha groot. De bedoeling is om het weidegebied te gaan vernatten en te herstellen in oude glorie. Ottershagen is een zeer belangrijk natuurgebied voor broedende weidevogels. In Ottershagen hebben de laatste 8 jaar jaarlijks 18 tot 22 grutto's gebroed. Ook voor andere kritische weidevogelsoorten heeft dit gebied een aantrekkingskracht. Tot de broedvogels behoren de volgende soorten: grutto, tureluur, kievit, slobend, krakeend, scholekster, wintertaling, zomertaling, kleine plevier, kuifeend, dodaars, kwartel, watersnip, grauwe gans, knobbelzwaan, bergeend, wilde eend, gele kwikstaart, witte kwikstaart, veldleeuwerik, graspieper, grote gele kwikstaart, grasmus, steenuil, kerkuil, torenvalk, buizerd. In de wintermaanden verblijven hier met regelmaat grote groepen grauwe ganzen, rietganzen en knobbelzwanen. De Provincie Overijssel heeft geld beschikbaar gesteld voor maatregelen om Ottershagen nog beter geschikt te maken als broedgebied voor weidevogels. Behalve het aanleggen van slenkjes, plaatst Natuurmonumenten ook een kleine windmolen in Ottershagen. De windmolen pompt, met name in april en mei, water uit de waterloop in de kern van het gebied en brengt het op het land. Het water stroomt langzaam over het veld en vult de aanwezige laagtes. Het eventuele overschot komt via een overstort ter hoogte van de Kerspelweg weer in de Hollandsegraven terecht. Het waterpeil in de omringende waterlopen blijft onveranderd.

Het reservaat de `Bergvennen` bestaat uit een plaatselijk licht glooiend heideterrein, waarin zich enkele vennen bevinden. In het zuidoosten ligt, tegen de Duitse grens, een oud grovedennenbos. Ook het noordelijke gedeelte van het reservaat is voor een deel begroeid met dennen en berk; we treffen echter ook nog een wilgenbegroeiing aan op de lagere plaatsen, de maten genaamd. Hier vinden we belangrijke schraallandvegetaties. In het centrale deel van het reservaat liggen de meeste vennen. Deze ondiepe vennen behouden hun water door een opmerkelijke samenstelling van de bodem. De vennen zijn van oorsprong voedselarm. Een enkel ven heeft nog de karakteristieke door golfslag veroorzaakte zandige oever. Hier komen nog de

zeldzame vertegenwoordigers van het oeverkruidverbond voor zoals waterlobelia en oeverkruid. Ook aan deze oevers vinden we: kleine zonnedauw, witte en bruine snavelbies, gagel, veelstengelige waterbies, dopheide, veenpluis, blauwe zegge, klokjesgentiaan en plaatselijk nog beenbreek. Dit soort heidevennen met hun zeldzame flora, worden in hun bestaan ernstig bedreigd door verzuring en verrijking van het water dat van nature een geringe buffercapaciteit bezit. Het beheer is hier specifiek gericht op het behoud van genoemde plantensoorten. Op de wat hogere struikheidepercelen, soms vermengd met dopheide, treffen we onder andere aan; kraaiheide, pijpestrootje, smele, klein warkruid, tormentil, brem, stekelbrem, lavendelheide, jeneverbes, rendiermos en ijslands mos. De plantengroei in en nabij de natte en regelmatig onder water staande maten bestaat uit verschillende soorten zegge, biezen, dopheide, beenbreek, wateraardbei, waternavel, zilverschoon, veenpluis, kale jonker, moeraswalstro, kleine valeriaan, orchideeën, veldrus, heidekartelblad, blauwe knoop en borstelgras. Als broedvogels treffen we hier aan: wilde eend, kuifeend, dodaars, tafeleend, meerkoet, waterral, waterhoen, wulp, tureluur, rietgors, boompieper, geelgors, diverse mezen, wintertaling, buizerd, torenvalk, grote bonte specht, kleine karekiet en goudvink. Doortrekkende en pleisterende vogelsoorten zijn: watersnip, slobbeend, bokje, zomertaling, boomvalk, bruine kiekendief, goudplevier, houtsnip, grutto, witgatje, oeverloper, groenpootruiter, kemphaan, zwarte stern, bergeend, blauwe reiger, witoogeend, bosruiter, graspieper, witte en gele kwikstaart, tapuit, boomleeuwerik en klapekster.

Verder treffen we hier nog aan de heikikker, groene en bruine kikker en de hagedis (levendbarende hagedis). Voorts belangrijk vanwege de grote aantallen libellen en vlinders waaronder gentiaanblauwtje en zilveren maan. Voorts haas, konijn, vos en muskusrat.

Omdat dit de slotexcursie is hebben we na afloop koffie en gebak.

Excursie naar de Diepholzer Moorniederung

Datum : woensdag 4 november
Thema : Kraanvogels
Tijd : 10.00 uur
Duur : hele dag
Coördinatie: Harry de Jong

Ten westen van Diepholz (ten NO van Osnabrück) liggen een 10-tal hoogveengebieden, met daaromheen oude cultuurlandschappen met landbouw (mais). Voor Kraanvogels lijkt dit gebied meer en meer een vast tussenstation te worden op hun najaarstrek vanuit MecklenburgVorpommern/Rügen naar Lac du Der (ten westen van Parijs) en daarna verder naar het zuiden van Europa. De natte hoogvenen (moren) bieden voor de nacht een veilige slaappleats, en de restanten van de geoogste akkers bieden overdag voedsel. Begin november 2007 zijn er in de Diepholzer Moren maar liefst 22.000 Kraanvogels geteld. Twee uitkijktorens geven bij de belangrijkste slaappleatsen in het Naturschutzgebiet Rehdener Geestmoor en Naturschutzgebiet Neustädter Moor een imposant zicht op de avond-slaaptrek, vanaf 1 uur voor zonsondergang. De grootste aantallen Kraanvogels zijn er in de laatste week van oktober en eerste week van november.

We brengen eerst een bezoek aan het nabijgelegen Dümmer See, met vele Kolganzen, eendensoorten en Grote zilverreigers. Ook kans op de Slechtvalk. Daarna gaan we naar de uitkijktoren van het Naturschutzgebiet Neustädter Moor, ten oosten van Wagenfeld, deze bevindt zich in het veengebied en is te bereiken via de `Hochmoorweg`. De laatste 600 meter moet men lopen. Vervolgens rijden we door de omgeving op zoek naar fouragerende Kraanvogels. We zorgen dat we rond 15.00 uur bij de uitkijktoren in het belangrijkste slaappleatsgebied het `Rehdener Geestmoor` zijn. Vanaf 16.30 uur komen de Kraanvogels in grote groepen (vele duizenden) binnenvallen. Ook grote groepen ganzen komen hier overnachten. Om 17.15, het is dan net donker, is alles voorbij en vertrekken we richting Hengelo.

We gaan samen met de Vogelwerkgroep NIVON Hengelo.

LET OP:

We vertrekken **om tien uur** en opgave vooraf, tot **1 november** is noodzakelijk!
Telefoon: (074) 291 7611
E-mail: harry.dejong.hgl@kpnplanet.nl

Lezing Paddenstoelen

Datum : woensdag 14 oktober
Tijd : 20.00 uur

Vorig jaar is de lezing over paddenstoelen helaas niet doorgegaan i.v.m. ziekte.

Dit jaar dus opnieuw aandacht voor deze (herfst) schoonheden. Onze leden Joop de Wit en Laurens van Run gaan samen met Gerben Winkel uit Oldenzaal een presentatie verzorgen over de boeiende wereld van de paddenstoelen.

Ze zijn alle drie enthousiaste amateur mycologen, die regelmatig op pad gaan en die bovendien ook graag hun vondsten fotograferen.

We kunnen deze avond dus genieten van de grote verscheidenheid aan vormen en kleuren van paddenstoelen.

Ongetwijfeld zullen we ook wat horen over de diverse ecologische functies, biotopen en voorkomen per jaargetijde.

Lezing Vogels van het Krugerpark

Datum : woensdag 18 november
Tijd : 20.00 uur

Tineke Hesper uit Hengelo heeft in 2008 een maand lang in haar eentje rondgereisd door het Krugerpark in Zuid-Afrika met een camper.

Ze is een harstochtelijk fotografe van vooral vogels. Deze avond zal ze ons d.m.v. beeld en geluid een impressie geven van de reis en van de vogels in het park.

Misschien voor sommigen een wat exotisch onderwerp, maar het is beslist de moeite waard om te komen kijken.

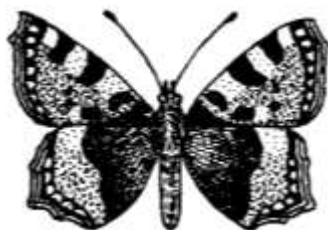
Terugblik

Verslag excursie Alpentuin

Datum : zaterdag 23 mei
Thema : Bergflora
Deelnemers : 6
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : zonnig en 20 graden

In de folder van de Alpentuin Agelo lezen we "De tuin is ruim 2000 m2 groot met planten uit verschillende berggebieden van de wereld. De tuin bestaat uit (miniatuur) glooiende heuvels, steile rotsformaties, waterpartijen met hiertussen door slingerende paadjes". Tijdens ons bezoek bleek het om een fraaie tuin te gaan die met grote creativiteit is aangelegd. De beheerder is graag bereid om tekst en uitleg te geven over de aanleg en de aanwezige planten. Voor mensen die op vakantie gaan naar een berggebied een aanrader. Behalve bergplanten had de autochtone fauna ook bezit genomen van de tuin. Zo zagen we de bonte vliegenvanger, groenling (broedend), waterhoen (met jongen), distelvlinder en landkaartje.

Het was een geslaagde excursie ook al door het mooie weer.

Verslag excursie Silberberg bij Osnabruck

Datum : zaterdag 6 juni
Thema : Kalkflora
Deelnemers : 9
Leiding : Wytze Boersma
Weer : zonnig

Om half negen vertrokken 8 deelnemers, in twee auto's uit Hengelo om naar de Silberberg, onder Osnabruck te gaan. Onderweg bij Rheine sloot de negende deelnemer aan. Hiermede was de groep compleet. De Silberberg, is een kalkheuvel, 180 m hoog. Het is beschermd natuurgebied dat bestaat uit een kalkgrasland dat omzoomd wordt door een beuken-haagbeukenbos. Het kalkgrasland, de kern van het natuurgebied, heeft een hoge natuurwaarde door zijn bijzondere flora. Voordat we bij de Silberberg waren, hebben we nog een klein ommetje gemaakt. Hierdoor kregen we een goed beeld van de omgeving. Nadat we de auto's hadden geparkeerd zijn we lopend naar de Silberberg gegaan. Ondertussen werden al de verschillende planten en vogels genoteerd. Zoals Blaassilene, Silene vulgaris; Bochtige klaver, Trifolium medium; Veldkruiders, Lepidium campestre en Heelkruid, Sanicula europaea.

Op de Silberberg werden we verwelkomd door vele orchideeën, zoals Bosorchis Dactylorhiza maculata subsp. fuchsii, Bergnactorchis Platanthera montana en de Vliegendorchis Ophrys insectifera.

Vliegenorchis

Even verderop vonden we ook nog Wit bosvogeltje *Cephalanthera longifolia*, Vogelnestje *Neottia nidus-avis*, Grote keverorchis *Neottia ovata* en de Bruinrode wespenorchis *Epipactis atrorubens*. Het zijn niet alleen de orchideeën die de Silberberg botanisch zo interessant maakt, maar ook de kleine plantjes, zoals het Geelhartje, twee soorten vleugeltjes bloemen, Kleine pimpernel, Verfbrem. De groene sprietten, de grassen en zeggen moeten ook niet worden overgeslagen zoals Trilgras, twee soorten parelgras, Gevinde kortsteel, Blauwe zegge, Zeegroene zegge en Voorjaarszegge.

De Silberberg is dan ook een gebied dat je rustig op je knieën moet bekijken. Bij het verlaten van het gebied zagen we enkele spierwitte Bosorchissen staan, zelfs de vlekjes en streepjes op de onderlip waren er niet. In eerste instantie denk je aan een albino. Thuis gekomen heb ik Rothmaler er op na gelezen. Het is *Dactylorhiza fuchsii* susp. *transilvanica*, een ondersoort van de Bosorchis. Na de lunch zijn we naar een kalkmoerasje gegaan. Onderweg zagen we nog de Welriekende nachtorchis, *Platanthera bifolia*. In de oude groeve blijft het regenwater staan zodat er een veentje ontstaat. Op deze vochtige ondergrond vonden we Vetblad, *Pinguicula vulgaris*; Slanke waterbies,

Eleocharis uniglumis; Knopbies, *Schoenus nigricans*; Breed wollegras, *Eriophorum latifolium*. Deze laatste onderscheidt zich van Veenpluis, *E. angustifolium* door de ruwe beharing aan de steel van de aren. In het moerasje stonden ook nog een paar orchideeën te bloeien. Vermoedelijk zijn het Moerasorchissen, *Orchis palustris*.

Hierna rustig weer terug naar Hengelo. Thuis komt het nazoekwerk. We dachten dat op de rand van een kuil Sierlijke vetmuur, *Sagina nodosa* stond. Henri maakte mij er op attent dat het Zinkveldmuur, *Minuartia verna* susp. *hercynica* moest zijn. We waren te snel met ons oordeel geweest. Zinkveldmuur kennen we ook niet, en *Minuartia*'s ken ik alleen uit de bergen. Verder was het nog een hele puzzel om aan aantal grassen goed op naam te brengen. Totaal hebben we 125 plantensoorten, 21 vogelsoorten en 8 insecten genoteerd. We kunnen spreken van een geslaagde excursie, en gebied om nog eens naar toe te gaan.

Vogels

Boerenwaluw	Boomklever
Buizerd	Fazant
Fitis	Grote Bonte Specht
Heggenmus	Holenduif
Houtduif	Koolmees
Merel	Pimpelmees
Roodborst	Sijs
Tijftjaf	Tuinfluitier
Vink	Winterkoning
Witte Kwikstaart	Zanglijster

Planten

Akkerklokje	Akkervergeet-mij-nietje
Armbloemige waterbies	Avondkoekoeksbloem
Basterdklaver	Beemdhaaver
Beemdkroon	Bergnachtorchis
Bevertjes	Biezenknoppen
Bijvoet	Blaassilene
Blauwe zegge	Bochtige klaver
Boerenwormkruid	Bosaardbei
Bosandoorn	Bosanemoon
Bosereprijs	Bosorchis
Bosrank	Boswederik
Boswilg	Boszegge
Brede stekelvaren	Brede wespenorchis
Breed wollegras	Bruinrode wespenorchis
Dagkoekoeksbloem	Dalkruid
Dolle kervel	Drienerfmuur
Dubbelloof	Duizendblad
Echte guldenroede	Eenbloemig parelgras
Geel nagelkruid	Geelhartje
Gestreepte witbol	Gevinde kortsteel
Gevlekte aronskelk	Gewone berenklauw
Gewone brunel	Gewone ereprijs
Gewone hoornbloem	Gewone margriet
Gewone paardenbloem	Gewone raket
Gewone rolklaver	Gewoon reukgras
Glanshaaver	Grasmuur

Grote brandnetel	Grote keverorchis
Grote klaproos	Grote klit
Grote muur	Grove den
Heelkruid	Heggenwikke
Hengel	Hondsroos
Hondstarwegras	Hulst
Italiaans raaigras	Jeneverbes
Katwilg	Kleefkruid
Klein hoefblad	Klein springzaad
Kleine klaver	Kleine pimpernel
Knikkend parelgras	Knoopkruid
Knobbies	Koninginnenkruid
Koprus	Kropaar
Kuifvleugeltjesbloem	Lievrouwewedstro
Liggende vetmuur	Liggende vleugeltjesbloem
Look-zonder-look	Mannetjesvaren
Moerasorchis	Moeraswespenorchis
Muizenoor	Muurhavikskruid
Muursla	Pitrus
Prachtklokje	Reuzenbalsemien
Reuzenberenklauw	Rode klaver
Ronde ooievaarsbek	Rood zwenkgras
Ruige veldbies	Schaduwgras
Spaanse aak	Speerdistel
Stekelbrem	Tengere rus
Tormentil	Vaste lupine
Veldkruidkers	Verfbrem
Vergeeten kruidkers	Vetblad
Viltig kruiskruid	Vliegenorchis
Voederwikke	Vogelnestje
Vogelwikke	Voorjaarszegge
Welriekende nachtorchis	Wit bosvogeltje
Witte klaver	Witte klaverzuring
Wolfskers	Zeegroene rus
Zeegroene zegge	Zinkveldmuur
Zoete kers	Zomereik

Insecten

Bloedicade	Distelvlinder
Gevlekte Smalbok	Gewone Schorpioenvlieg
Groot Dikkopje	Junikever
Klein Geaderd Witje	Zwart Beertje

Verslag excursie Lankheet

Datum	: zondag 21 juni
Thema	: Natuurontwikkeling, planten, libellen
Deelnemers	: 6
Leiding	: Bernard Wanders
Weer	: bewolkt en 18 graden

Vorig jaar ging deze excursie niet door vanwege het slechte weer. Ook dit jaar vreesde ik voor regen maar de dag begon gelukkig met een lekker zonnetje gingen we met 7 personen op weg naar

Haaksbergen. Vlakbij de parkeerplaats bekeken we een soort van moerasbosje. Verderop was een doorwaadbare plaats (voorde) die hier vroeger ook lag, aangelegd. Het beekje kabbelt hier over een zandweg. Voor wandelaars is er een rustiek brugje naast de "voorde" geplaatst. Stroomopwaarts is de beek sterk verbreed zodat zand kan bezinken. Libellen en vochtminnende planten waren rijkelijk aanwezig.

We vervolgden onze excursie tussen de voor waterzuivering aangelegde rietvelden naar een plek waar het gezuiverde water op uitkomt. Aldaar is door kunstenaars een vijver ontworpen met de vorm van het ying-yang symbool. Ook hier diverse libellensoorten en waterplanten. Onder andere vonden we een drietal fonteinkruiden. Een daarvan, het rossig fonteinkruid had enkele galappeltjes aan de onderkant van het drijvende blad. De bladbovenzijde had bij elk "appeltje" een dunne witte draadje. In de Oecologische flora meld Weeda dat dit adembuizen zijn van de in de galappel levende larve van het bladhaantje (*Donacia versicolore*). Inderdaad gebruiken ze de beide haren als ademhalingsorganen. Na nog een heerlijke wandeling door de Lankheter bossen liepen we langs de Schipbeek weer terug naar onze auto's.

Vogels

Blauwe Reiger	Boomklever
Boomkruiper	Boomvalk
Buizerd	Ekster
Fitis	Gierzwaluw
Groene Specht	Grote Gele Kwikstaart
Grote Lijster	Heggenmus
Houtduif	Huiszwaluw
Kauw	Kleine Karekiet
Koolmees	Meerkoet
Merel	Pimpelmees
Roodborst	Spreeuw
Tjiftjaf	Tuinfluiter
Vink	Wilde Eend
Winterkoning	Witte Kwikstaart
Zanglijster	Zwarte Kraai
Zwartkop	
Planten	
Adelaarsvaren	Blauwe Bosbes

Bosbies	Brede Wespenorchis
Dalkruid	Donkere Ooievaarsbek
Echte Valeriaan	Gekroesd Fonteinkruid
Gele Plomp	Gewone Brunel
Gewone Erepijs	Gewone Steenraket
Glad Walstro	Grasmuur
Grote Egelskop s.l.	Grote Kattenstaart
Grote Waterweegbree	Grote Wederik
Haarfonteinkruid	Heggenwikke
Hengel	IJle Zegge
Klein Springzaad	Kleine Egelskop
Kleine Ooievaarsbek	Knopig Helmkruid
Kopjesbekermos	Kruipend Zenegroen
Lelietje-van-dalen	Middelste Teunisbloem
Moerasandoorn	Moerasspirea
Moeraswalstro	Oeverzegge
Oostenrijkse Kers	Pijlkruid
Rankende Helmbloem	Robertskruid
Rode Bosbes	Rosig Fonteinkruid
Ruwe Smele	Sint-Janskruid
Slanke Waterkers	Speerdistel
Stijve Klaverzuring	Tormentil
Vergeeten Wikke	Voederwikke
Westelijke Hemlockspar	Zilverschoon
Zompvergeet-mij-nietje	

Paddenstoelen

Heksenboter

Overig

Gewone Pad

Groene Kikker

Ruisvoorn

Tiendornige Stekelbaars

Insecten

Azuurwaterjuffer

Blaauwe Bredescheenjuffer

Bruin Zandoogje

Eikenpage

Gamma-uil

Gevlekte Smalbok

Gewone Oeverlibel

Groen Zuringhaantje

Groot Dikkopje

Groot Koolwitje

Grote Keizerlibel

Kale Rode Bosmier

Lantaarntje

Smaragdlibel

Snortikker

Veelkleurig Aziatisch Lieveheersbeestje

Viervlek

Vuurjuffer

Watersnuffel

Weidebeekjuffer

Zuringuil

Verslag excursie Eerder Achterbroek

Datum : zaterdag 1 augustus
Thema : Oud cultuurlandschap
Deelnemers : 6
Leiding : Bert oude Egbrink
Weer : zonnig na een bewolkte start

Het Eerder Achterbroek maakt deel uit van het landgoed Eerde dat eigendom is van Natuurmonumenten. Het gebied ligt ten noorden van Den Ham. Hier is een typisch kampenlandschap bewaard gebleven met akkers, weilanden, heideveldjes en houtwallen met oude eiken. In het gebied liggen enkele monumentale hoeven die voor

een deel nog steeds in gebruik zijn. In één van deze boerderijen, De Meulenhurst, een biologisch melkveebedrijf met ijsmakerij, hebben we koffie gedronken en een ijsje gegeten. In de stal voor de kalveren zagen we de boerenzwaluw. Door het gebied loopt een beekje, de Bevert, dat sinds kort weer zijn natuurlijke loop mag volgen. Hier zagen we enkele grote brokken ijzeroer liggen die waarschijnlijk bij het herstel van het beekje naar boven zijn gehaald.

De bermen langs de zandwegen worden gemaaid en gehooïd. Daardoor zijn ze rijk aan bloemen en interessant voor vlinders. Zo zagen wij distelvlinder, atalanta, landkaartje en citroenvlinder. Bij een eerder bezoek als voorbereiding op deze excursie zag ik een oranje zandoogje dat bij ons in de buurt maar weinig voorkomt. De heideveldjes in het gebied zijn omrasterd en worden begraaasd door schapen.

Op één van de heideveldjes zagen we bruin verkleurde struikheide die mogelijk door het dit jaar op ondermeer de Sallandse heuvelrug talrijk voorkomende heidehaantje was aangetast. Tijdens onze wandeling hebben wij maar weinig vogels gezien. Ook de raaf, die ik op de voorexcursie heb gezien en gehoord, liet het afweten. De raaf broedt in de aan het Eerder Achterbroek grenzende boswachterij Ommen. Hoewel het geen publieksexcursie was, heeft Gerben Ritmeester, een jongen die op een nabijgelegen camping zat, de hele wandeling meegelopen. Al met al was een geslaagde excursie op een lome zomerdag.

Vogels

Boerenzwaluw

Boomklever

Buizerd

Gekraagde Roodstaart

Raaf *

Zanglijster

Planten

Gewone Salomonszegel

Grote Engelwortel

Hengel

Jeneverbes

Kleine Zonnedauw

Knoopkruid

Moerasspirea

Rode Dophei

Struikheide

Wilde Bertram

Insecten

Atalanta

Bont Zandoogje

Citroenvlinder

Dagpauwoog

Distelvlinder

Gamma-uil

Grote Keizerlibel

Icarusblauwtje

Kale Rode Bosmier

Klein Geaderd Witje

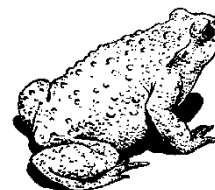
Koelvinkje

Landkaartje

Stippelmot (spec.)

Oranje Zandoogje *

* tijdens voorexcursie waargenomen

Schoningswerk Bentelerheide

Zoals in de vorige Onder de Loep is aangekondigd, zullen we het schoningswerk van de Bentelerheide op laatste twee zaterdagen september voortzetten. Dit houdt in dat de opslag van Berk, Den, Lijsterbes en Vuilboom met de hand zal worden verwijderd. Hierdoor hopen we dat o.a. de Beenbreek zich verder zal uitbreiden. Het gebied is te kwetsbaar om machinaal te schonen. Met de Stichting Twickel zijn afspraken gemaakt over aanpak en toegang van het gebied.

Diegene die wil helpen is welkom. Snoeizaag en snoeischaar graag meenemen. Het is raadzaam om werkhandschoenen en laarzen aan te doen.

Wij starten met het schonen op:

19 en 26 september van 9.30 tot 12 uur.

Verzamelpunt is het toegangshek aan de Gorsveldweg.

Wytze Boersma

Activiteiten voor Natura 2000

Het Haaksbergerveen.

Dit gebied vormt een onderdeel van het Natura 2000 gebied Haaksbergerveen-Buurserzand. Zoals in de laatste Onder de Loep al staat vermeld is met de afdeling Enschede afgesproken dat onze afdeling de publieksactiviteiten voor dit gebied zal verzorgen. De afdeling Enschede neemt het Buurserzand voor haar rekening.

Hieronder staat een korte beschrijving van het belang van het Haaksbergerveen in kader van Natura 2000.

Het Haaksbergerveen, eigendom van Staatsbosbeheer, is in de loop van de eeuwen bijna geheel kleinschalig verveend door de plaatselijke bevolking.

Het meeste veen werd daarvoor vergraven en als turf verstookt in de kachel of oven. Wat resteerde was een veengebied dat bezaaid is met veenputten, die in grootte variëren van enkele vierkante meters tot enkele hectaren. In enkele van die veenputten is de hoogveenvorming met veenmossen weer spontaan op gang gekomen.

Elders in het terrein zijn vanaf 1976 maatregelen genomen om veenvorming te stimuleren door

aanleg van dijkjes die het water moeten vasthouden.

De maatregelen hebben goede resultaten geboekt en het gebied staat bekend als één van de weinige gebieden in ons land waar de hoogveenvorming over grotere oppervlakten actief plaatsvindt.

Het Haaksbergerveen is aangewezen als Natura 2000 gebied omdat het habitatype 'actief hoogveen' in goed ontwikkelde vorm aanwezig is. Daarnaast zijn er veenbossen aanwezig. Beide habitattypen zijn in de Europese Habitat Richtlijn aangemerkt als prioritaire habitattypen.

Voor geïnteresseerden worden er twee excursies georganiseerd en wel op:

Zaterdag 29 augustus om 10.00 uur en

Zondag 27 september om 14.00 uur.

We vertrekken van de parkeerplaats aan het eind van de Peddedijk.

We hopen dat er ook veel leden komen.

Via persberichten etc. wordt er vooral in de omgeving van Haaksbergen en Eibergen aandacht aan deze excursies besteed.

Middelste bonte spechten in Twente 2009

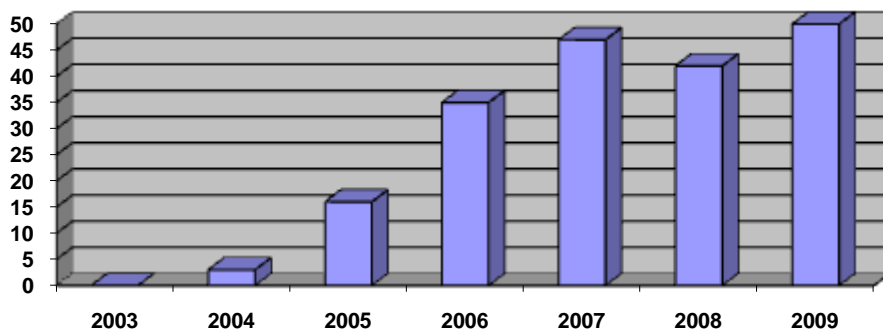
Deze zeldzame spechtensoort heeft zich vanuit Duitsland naar het westen uitgebreid en heeft zich in 2003 als broedvogel weer opnieuw gevestigd in Twente. Na een spectaculaire stijging in de periode 2004-2007 is de laatste jaren de groei afgevlakt. Het leek er op dat alle geschikte gebieden bezet waren. Toch is er in 2009 het recordaantal van 50 territoria vastgesteld. De groei zit voornamelijk in de gemeente Enschede. In de kerngebieden in Losser is inmiddels een stabilisatie van de aantallen territoria bereikt, maar vermoedelijk heeft de aanwas van jonge vogels de bossen rond Enschede

ontdekt en heeft zich hier gevestigd.

Sinds 2005 tel ik jaarlijks het aantal territoria in Twickel. Dat heeft geresulteerd in de volgende aantallen.

2005	1
2006	3
2007	4
2008	3
2009	3

Harry de Jong

Ontwikkeling van de populatie Middelste Bonte Spechten in Twente

Invasie van distelvlinders

In Nederland is sinds half mei een distelvlinderinvasie bezig. Vooral op 19 en 20 mei trokken distelvlinders massaal door Zuid Nederland. Inmiddels komen er uit heel Europa berichten over de invasie; het is nog lang niet voorbij!

Distelvlinders komen op alle continenten voor, behalve Antarctica. Volgens een diagram in de dagvlinderatlas (Nederlandse Fauna deel 7) zijn ze rond 1940 in Nederland plotseling veel algemener geworden. Sindsdien komen invasies van de vlinders regelmatig voor. In 2003 gebeurde dat ook.

Spaanse vlinderaars melden dat overal in Spanje vele tienduizenden redelijk volgroeide rupsen op de distels zitten. Als deze zich verder ontwikkelen komen ze de komende weken massaal uit en zullen ze waarschijnlijk gaan trekken. Sterker nog... nu al worden verse net uitgekomen vlinders gemeld uit het Zuiden van Europa. Zij zijn op volle snelheid op weg naar het Noorden. Ook uit Oost Europa worden grote aantallen gemeld. De trekrichting van de vele duizenden vlinders in Slovenië was voornamelijk noordoostelijk; uit andere landen wordt ook trek naar het Noorden en Noordwesten gemeld.

In Groot Brittannië kwam de trek pas rond 24 en 25 mei goed op gang; toen werden er echter ook meer dan 50.000 exemplaren geteld. Schattingen over het totaal aantal binnengekomen vlinders variëren tussen 10.000.000 en 50.000.000 (ja, u leest het goed tussen 10 miljoen en 50 miljoen vlinders!). In het Noorden van het Verenigd Koninkrijk zijn nog maar weinig distelvlinders gezien. Ook daar worden ze echter elk moment verwacht. Vooral nu er zuidoostelijke wind voorspeld wordt voor de UK, verwacht men grote aantallen.

Inmiddels zijn er ook aanwijzingen waar deze enorme aantallen distelvlinders vandaan komen. Eind maart was Constanti Stefanescu in het Marokkaanse Atlasgebergte en trof daar meer dan 150.000 poppen aan in een grasland van nog geen 2 hectare! Ook wetenschappelijk onderzoek met

behulp van isotopen toont aan dat de vlinders die men heeft onderzocht afkomstig zijn uit het Atlasgebergte. Waarom de omstandigheden daar dit jaar zo goed waren is nog niet bekend. Waarschijnlijk heeft het iets te maken met de abnormaal natte winter in Noord Afrika.

Ze leven in Nederland op de planten waarnaar ze vernoemd zijn, vooral op akkerdistels.

Op een zonnig distel- of brandnetelblad legt de distelvlinder haar eitjes. Geen plakaten – ze houdt het bij één eitje per blad. De rups houdt minder van zon dan het ei waar hij in zat. Hij kruipt naar de schaduwkant, waar hij draden spint om de punten van bladeren mee aan elkaar te sjoeren. Zo spint hij een nestje, waarin hij van het blad smult.

De vlinders die hier uit het zuiden arriveren planten zich voort en de nakomelingen vliegen vanaf eind juli. Deze zijn goed te onderscheiden van de trekkers die nu ons land binnenkomen. Die zijn vaal en grauw van kleur en relatief klein (foto onder). De 'autochtone' distelvlinders zijn groot en fel gekleurd (foto omslag). Als de voortekenen juist zijn kunnen we in augustus weer vlinderstruiken aantreffen met wel 10 of 15 distelvlinders daarop en zulke aantallen zijn de afgelopen jaren maar zelden gezien.

Harry de Jong

Bosvleermuis

Zeldzame bosvleermuis in Enschede-Zuid

Op het landgoed Smalenbroek, eigendom van Landschap Overijssel, is een bosvleermuis *Nyctalus leisleri* waargenomen. Dit zeer zeldzame zoogdier staat op de rode lijst van bedreigde diersoorten en is nooit eerder in Overijssel gesignaleerd. De laatste waarneming in Nederland was 25 jaar geleden in Limburg. Het goede nieuws is bovendien dat de waargenomen bosvleermuis een zogend vrouwtje was. Er zijn er dus meer!

De eerste bosvleermuis

Willem Hol uit Hengelo, vrijwilliger van Landschap Overijssel, heeft op 18 april op landgoed Smalenbroek, ten zuiden van Enschede, de eerste bosvleermuis waargenomen. Deze waarneming heeft hij gedaan met een zelfgemaakt apparaat waarmee hij de geluiden van vleermuizen opvangt en van elkaar kan onderscheiden

Vleermuisweekend

Wij doen regelmatig faunaonderzoek om de diersoorten in onze natuurgebieden te inventariseren. Half juni was er een 'vleermuisweekend'. Medewerkers van Landschap Overijssel en Ecogroen hadden hun kamp opgeslagen op landgoed Smalenbroek, aan de rand van Enschede.

Raak!

Onderzoeker Daniël Tuitert vertelt: "De eerste vleermuis die in het opgehangen net vloog, was meteen een bosvleermuis, een zogend vrouwtje.

Daar hadden we ook op gehoopt! De zogende bosvleermuizen wonen in een kraamkolonie bij elkaar. Doordat de bosvleermuis een klein zendertje heeft meegekregen, hebben we de kraamkolonie inmiddels gevonden. De kolonie zit in een holle boom op landgoed 't Stroink. Het gaat om circa 20 vrouwtjes. De mannetjes leven solitair maar zijn altijd wel ergens in de omgeving. In het najaar, als het tijd is om te paren, zoeken ze de vrouwtjes weer op."

Leefwijze

Het zendertje leert de onderzoekers over de leefwijze van de bosvleermuis. Landschap Overijssel krijgt hierdoor inzicht in het beheer dat nodig is om de bosvleermuizen in het gebied te laten overleven. Harry Koster, terreinbeheerder van Landschap Overijssel, vertelt: "We hebben de komst van de bosvleermuis echt te danken aan het beleid om dood hout in bossen te laten staan. Bosvleermuizen zitten namelijk graag in holle bomen."

Voedsel

"Wat betreft het jagen, kunnen we weinig voor de bosvleermuis doen. De bosvleermuis die we volgen met de zender, jaagt namelijk in een woonwijk in Enschede Zuid. Zij jaagt rondom lantaarnpalen waar de insecten op het licht afkomen. Ook de bosvleermuis past zich dus aan." De holle boom waarin de bosvleermuizen verblijven, is inmiddels gemarkeerd en wordt in het beheer met rust gelaten. Want nu de eerste bosvleermuizen in Overijssel zijn waargenomen, willen we ze hier uiteraard houden.

Bovenstaand artikel is met toestemming overgenomen van de website van het Landschap Overijssel.

Nawoord

In het bewuste vleermuisweekend heb ik ook meegedaan om vleermuizen te inventariseren. Het vangen was een onderdeel hiervan. Vanaf 20.00 uur tot 's-morgens 06.00 uur hebben we per fiets *het Smalenbroek* en *Groot Brunink* doorkruist met BAT detectors. Alle waarnemingen zijn op kaarten ingevoerd. We hebben meerdere soorten

waargenomen. Naast de al eerder genoemde bosvleermuis ook de dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis en de Brandts vleermuis.

Al met al een boeiend en leerzaam weekend.

Harry de Jong

SOVON Landelijke Dag 2009

Zaterdag 28 november in de Vereniging te Nijmegen

De Landelijke Dag van SOVON Vogelonderzoek Nederland vindt dit jaar plaats op zaterdag 28 november in Concertgebouw de Vereniging te Nijmegen (5 minuten lopen van het station). De organisatie is weer in handen van SOVON Vogelonderzoek Nederland in samenwerking met Vogelbescherming en de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU).

De dag is gratis toegankelijk en bedoeld voor alle vogelaars van Nederland en iedereen met een hart voor vogels en natuur in het algemeen. Er is een uitgebreide info- en boekenmarkt en er zijn lezingen van gerenommeerde vogelonderzoekers. Het

jeugdprogramma voor jonge vogelaars vanaf 8 jaar, met een excursie door de prachtige Ooijpolder, wordt weer georganiseerd door de WILDzoekers. Ook hier is de deelname gratis, maar inschrijving vooraf is noodzakelijk.

Naast de SOVON-lezingen is er een parallelprogramma in de bovenzaal. Dit programma is op dit moment nog niet bekend, maar staat in het teken van het tienjarig bestaan van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM).

Houdt u de SOVON-website www.sovon.nl in de gaten voor het definitieve programma!

Natuurcursus bomen

Aankondiging Natuurcursus over hoe, wat en waarom van bomen.

De cursusgroep KIN (KNNV, IVN en NIVON) organiseert in de maand november 2009 een natuurcursus over bomen. De cursus bestaat uit 4 theorieavonden en een excursie. Deze cursus is vooral bedoeld voor mensen die belangstelling hebben voor bomen en daar graag iets meer van willen weten. Belangstelling en interesse zijn dan ook de voorwaarden voor deelname.

Op de eerste avond komen een aantal theoretisch zaken aan de orde, zoals wat is hout, verschil tussen naald- en loofhout en de groei van de boom. Op de volgende avonden worden een aantal inheemse boomsoorten en gebruik besproken. Verder wordt er aandacht geschonken aan het bosbeheer (Twickel). En tenslotte wordt het afbraakproces van hout door, met name de paddenstoelen behandeld. Een en ander wordt ondersteund door een excursie.

De cursus wordt verzorgd door deskundigen van de drie verenigingen.

Elke cursist ontvangt een hand-out met achtergrond informatie.

De cursus is gepland op de dinsdagavonden **3, 10, 17 en 24 november**, van 19.30 tot 21.30 uur in het NIVON-centrum aan de Lodewijkstraat 1 (hoek Berfoplein) in Hengelo.

Het maximale aantal deelnemers is 25 personen.

Inlichtingen bij Wytze Boersma, tel 074 3762711 of per E-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

De kosten moeten nog worden bepaald.

Opgave bij Marjo Mulder, tel 074 2773273 of per E-mail: marjomulder@home.nl

Natuur- en Milieuraad Hengelo

FIETSTOCHT IN DE GROENE MAAND, SAMEN
MET LEDEN VAN GROENE VERENIGINGEN.

De Natuur- en Milieuraad nodigt uit.

In de groene maand september heeft de Natuur- en Milieuraad en gezamenlijke activiteit met alle actieve leden van de aangesloten organisaties (dus ook die van Groei en Bloei Hengelo) gepland: een fietstocht met pauze en eindpunt op een terras. De route en de pleisterplaatsen blijven nog even geheim. Onderweg zal er voldoende gelegenheid zijn om onderling ideeën uit te wisselen en elkaar op een ongedwongen manier van nieuwe informatie te voorzien.

Het gaat om zaterdagmiddag **26 september**. De start zal zijn om 13.30 bij het NIVONcentrum, Lodewijkstraat 1, hoek Berfloplein. Alle kosten komen voor rekening van de Natuur- en Milieuraad.

Om enig idee te hebben van het aantal deelnemers willen we vragen zo spoedig mogelijk te laten weten of u mee kunt doen via telefoon 06 12625317 of e-mail nmrhengelo@hotmail.com.

Graag tot horens en ziens!

Met vriendelijke groeten,
Rob Lehr, secretaris.
STICHTING NATUUR- EN MILIEURAAD HENGELO E.O.

NIEUWE PROJECTEN VAN WATERSCHAP
REGGE EN DINKEL.

Uitnodiging van de Natuur- en Milieuraad Hengelo.

Willem Joosten, directeur van het Waterschap Regge en Dinkel, komt een inleiding geven over alle nieuwe projecten van het Waterschap, die op dit moment op stapel staan en waarbij sprake is van nieuwe natuur, van maatregelen om verdroging van de bodem en wateroverlast te voorkomen. Er is ruim gelegenheid om vragen te stellen en opmerkingen te maken.

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom op maandagavond **5 oktober 2009** om 19.30 in de Kleine Zaal van het NIVONcentrum aan de Lodewijkstraat 1, hoek Berfloplein. De toegang is gratis, voor consumpties wordt gezorgd.

Om enig idee te hebben van het aantal deelnemers willen we vragen zo spoedig mogelijk te laten weten of u mee kunt doen via telefoon 06 12625317 of e-mail nmrhengelo@hotmail.com.

Graag tot horens en ziens!